

4. Организация и проведение педагогического эксперимента в учебных заведениях профтехобразования / под ред. А. П. Беляевой. – СПб. : НИИ профтехобразования АПН СССР, 1992. – 158 с.

References:

1. Kalyuzhnyy A. A. Psikhologiya formirovaniya imidzha uchitelya / A. A. Kalyuzhnyy. – M. : Vlado, 2004. – 224 s.
2. Kovaliova O. O. Psykholohichni osoblyvosti formuvannya osnov profesiinoho imidzhu u maibutnikh pedahohiv : dys. ... kand. psyk. nauk : 19.00.07 / O. O. Kovaliova ; Pivdenoukr. derzh. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho. – O., 2007. – 340 s. – ukr.
3. Kovalchuk A. S. Osnovy imidzhelohii i delovogo obshcheniya: Uchebnoe posobie dlya studentov vuzov. – 2-e izd., pererab. i dop. / A. S. Kovalchuk. – Rostov n/D : Izd-vo "Feniks", 2003. – 224 s.
4. Organizatsiya i provedenie pedagogicheskogo eksperimenta v uchebnykh zavedeniyakh proftekhobrazovaniya / pod red. A. P. Belyaevoy. – SPb. : NII proftekhobrazovaniya APN SSSR, 1992. – 158 s.

Бондаренко В. И. Критерии, показатели и уровни сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий.

Статья посвящена вопросам формирования профессионального имиджа будущих учителей технологий в педагогическом университете. Определены критерии (габитарный, когнитивный, мотивационный, рефлексивный, практический, личностно-аксиологический, профессиональный, речевой, коммуникативный, креативно-деятельностный), соответствующие им показатели и уровни (гармоничный, приемлемый, негармоничный) сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий, а также основные методы диагностики сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий.

Ключевые слова: имидж, профессиональный имидж, будущий учитель технологий, критерий, показатель, уровень сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий

Bondarenko V. I. Criteria, indexes and levels of formed of professional image of future teachers of technologies.

The article deals with some aspects of formation of future technology teachers' professional image at pedagogical university. The criteria (visual, cognitive, motivational, reflexive, practical, personal and axiological, professional, speech, communicative, creative and activity), corresponding indicators and levels (harmonious, reasonable, inharmonious) of future technology teachers' professional image, as well as major diagnostic methods of future technology teachers' professional image have been defined.

Keywords: image, professional image, future technology teachers, criteria, indicators, level of future technology teachers' professional image

УДК 372. 833.1

Бурдун В. В.

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ

У статті розглядаються напрямки реформування змісту предмету "Трудове навчання" відповідно до сучасних вимог суспільства, даються рекомендації щодо об'єктів праці, наголошується на необхідності модернізації матеріальної бази кабінетів обслуговуючої праці і навчальних майстерень, розглядається оновлений зміст уроків трудового навчання. Сьогодні необхідно знайти такий підхід до визначення змісту трудового навчання учнів, який би відповідав потребам сучасного суспільства та ринку праці, сучасним досягненням техніки і технологій і в той же час створити умови для його реалізації.

Ключові слова: освіта, реформування, трудове навчання, напрямки розвитку.

Освіта вважається головним сектором проведення економічних реформ, адже саме ця галузь готує фахівців для вітчизняної економіки, закладає передумови розвитку країни. В

Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років сказано, що результатом реформи має бути всеосяжна трансформація освітнього сектора. Освіта мусить перетворитися на систему, здатну до саморегуляції – відповідно до викликів суспільного розвитку, які постійно змінюються. Освіта має перетворитися на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище, у якому учні й студенти отримують навички і вміння самостійно оволодівати знаннями протягом життя та застосовувати ці знання в практичній діяльності [1, с. 4].

Метою реформи освітньої галузі повинно стати підвищення конкурентоспроможності української освіти, інтеграція системи української освіти в єдиний європейський освітній простір.

Наголошені Україною реформи освіти повинні передбачати зміни на всіх ступенях від дошкільної освіти до вищої. Реформування загальної середньої освіти повинно охопити майже усі предмети шкільного компоненту освіти, в тому числі і освітню галузь “Технологія”. Відповідно постає дуже важливе питання яке стосується реформування однієї з самих консервативних ланок загальної середньої освіти – галузі “Технологія”.

Реформуванню освітньої галузі “Технологія” приділяється багато уваги з боку науковців і педагогів-практиків. Серед вчених необхідно відзначити Сидоренка В. К., Коберника О. М., Терещука А. І. та інших, які впливали на зміст трудового навчання останніми роками. Так Сидоренко В. К. наголошував на тому, що настав час подумати про переорієнтацію та оновлення змісту трудового навчання відповідно до вимог суспільного прогресу [2, с. 6]. Він також вказував на те, що на засвоєння знань про виробництво має бути спрямований зміст трудового навчання [2, с. 6]. Автори програм з трудового навчання також намагалися внести зміни до змісту трудового навчання. Однак, необхідно зазначити, що структура програм і посібників з “Трудового навчання” протягом останніх років координальних змін не зазнала.

Метою статті є розгляд напрямків реформування змісту предмету “Трудове навчання” відповідно до сучасних вимог суспільства.

Сьогодні Україна переживає складні часи. В країні спостерігаються серйозні проблеми в соціальній, економічній та інших сферах життєдіяльності. Це є результатом, перш за все, неухважного ставлення держави до освіти, яка постійно фінансується по остаточному принципу. Україні необхідно замислитися над тим, яке майбутнє покоління ми бажаємо виховати і які завдання постануть перед цими людьми у найближчому майбутньому. Необхідно визначитися в якому напрямку буде розвиватися країна.

В Україні практично немає довгострокових планів, особливо стосовно освіти. Кожні 2–5 років міняються шкільні програми, навчальні посібники, і в якому напрямку рухається освіта незрозуміло. Перш за все постає питання: якого учня країна бажає виховати наприкінці навчання у школі, якими знаннями і вміннями він повинен оволодіти і, саме головне, де він повинен мати змогу застосовувати ці знання і вміння? Це головні питання на які необхідно дати відповідь.

Якщо Україна бажає бачити себе успішною європейською країною, то їй необхідно змінити, перш за все, своє ставлення до освіти. Особливо необхідно модернізувати шкільну освіту.

Зміни, які відбуваються в нашій країні повинні впливати на мету і завдання усіх галузей освіти, особливо галузі “Технологія”.

В нових умовах соціально-економічного розвитку України існуюча система трудової підготовки учнів виглядає дуже застарілою. Спостерігається невідповідність між традиційним змістом трудового навчання і потребами суспільного розвитку.

Однією з причин негативного ставлення учнів і їхніх батьків до уроків трудового навчання є відрив змісту цієї дисципліни від потреб сучасного суспільства та ринку праці, відставання змісту трудового навчання від сучасних досягнень техніки і технологій.

Зазначимо також, що зміна стандартів змісту загальноосвітньої школи, зміна нових навчальних програм не призвели до суттєвих змін у змісті трудового навчання. Однак слід відзначити, що у 2005 році було запроваджено нову програму трудового навчання, яка передбачала реалізацію змісту трудового навчання на основі проектно-технологічної діяльності. Вчителів трудового навчання покладали великі сподівання на цю програму. Однак автори програми не змогли відійти від традиційного змісту уроків трудового навчання. Причина цього вбачається, перше за все, в розумінні авторами програми того, що на оновлення державою матеріальної бази кабінетів обслуговуючої праці і шкільних майстерень марно сподіватися.

Робота за новою програмою продемонструвала неготовність вчителів трудового навчання до творчої роботи з учнями за проектно-технологічною системою. Вони пропонували учням ті ж самі об'єкти праці, що і в останні десятиріччя, тільки завуальовані під проектно-технологічну діяльність. Необхідно вказати також і на неналежне методичне забезпечення вчителів щодо реалізації проектно-технологічної системи навчання.

І сьогодні на уроках трудового навчання учні продовжують виготовляти вироби, які перш за все не мають практичної реалізації і при виготовленні яких використовуються застарілі ручні інструменти минулих століть. Цю ж саму проблему мають і підручники з трудового навчання для 7 класу, які подані на конкурс Міністерства освіти і науки України в цьому році. Навіщо учням виготовляти столярні кутники, стуло, макет криниці? Куди потім вчитель чи учні дінуть ці вироби? Матеріали, які будуть використані на виготовлення цих виробів будуть витрачені даремно. Для відпрацювання учнями шипових з'єднань можна знайти більш цікаві і, насамперед, корисні об'єкти праці. Вироби, які виготовляють учні на уроках трудового навчання повинні мати практичне застосування, вони повинні бути технологічними, економічними, естетичними і привабливими. Виріб повинен визивати у учнів гордість за свою роботу. Крім того, учень повинен бачити результат власної праці в оцінці її користувачем. Так, наприклад, можна виготовити яскраві іграшки і подарувати їх дітям з малозабезпечених сімей, учням інтернатів, дитячим садочкам. Якщо учні будуть бачити, що те що вони виготовляють комусь потрібно, то і ставлення до праці у них буде зовсім інше.

Як тут не пригадати досвід вчителя трудового навчання з Сумщини Марущенко Сергія, який запропонував учням на уроках трудового навчання виготовляти мобільні міні-пічки для бійців, які знаходяться в зоні АТО. Цю пічку після застосування можна розібрати і легко помістити в карман. Ось яскравий приклад соціально значущої праці. Над таким виробом учні будуть працювати з натхненням і в позаурочний час. Роботу над цим виробом вони будуть пригадувати і через десятки років.

Таким чином, ми бачимо що не останню роль в ставленні учнів до уроків трудового навчання відіграють самі вчителі трудового навчання. Вони повинні при любых програмах з предмету вміти зацікавити учнів, підібрати яскраві і цікаві вироби, завдання і згуртувати учнів навколо себе.

Державі також необхідно звернути увагу на учнів шкіл і їхній всебічний розвиток. Вони повинні змінити ставлення до уроків трудового навчання як до другорядного предмету. Чому на оснащення шкіл новими комп'ютерами кошти знаходяться, а на оновлення матеріальної бази шкільних майстерень і кабінетів обслуговуючої праці майже завжди коштів немає? Мова йде про централізоване оснащення кабінетів і майстерень сучасним ручним і електрифікованим інструментом по всій країні. І це буде реальним кроком держави по відношенню до нашого майбутнього, нашого підростаючого покоління.

Сучасні технології обробки різних конструкційних матеріалів ґрунтуються на верстатах з числовим програмним керуванням, автоматах, робототехніці. Навіть у домашньому побуті використовуються сучасні електрифіковані інструменти, нові оздоблювальні матеріали. В школі ж ми продовжуємо навчати учнів на уроках трудового навчання ручної праці, та ще й з використанням давно застарілих фізично і морально

інструментів.

Необхідно також торкнутися моральної складової уроків трудового навчання. Що ми можемо виховати у свідомості учнів на уроках трудового навчання? Навчаючи учнів працювати ручним інструментом ми опосередковано формуємо в них думку про те, що вони будуть настільки бідними у майбутньому, що не зможуть купити собі ручний електрифікований інструмент принаймні, не говорячи вже про якесь обладнання. Після уроків праці у учнів також формується негативна думка стосовно держави, яка не в змозі їх забезпечити самим елементарним що є в кожній родині, тією ж електродриллю. Тому, яке ставлення до навчання і до держави ми бажаємо виховати у учнів, якщо вони кожного дня бачать як їхній вчитель трудового навчання намагається провести урок не маючи нічого під рукою. І ця проблема повинна вирішуватися на державному рівні, а не за рахунок ентузіазму вчителя.

У якому ж напрямку необхідно розвивати трудове навчання? Перш за все це повинно бути державною проблемою, яка повинна розробити довгострокову програму розвитку шкільної освіти в тому числі і освітньої галузі “Технологія”.

У концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років передбачається відновлення лабораторної і практичної частин природничої підготовки (фізика, хімія, біологія, географія) у загальноосвітніх навчальних закладах, передбачається обладнання їх новітніми лабораторними комплексами та витратними матеріалами [1, с. 9]. Як бачимо про матеріальну базу кабінетів обслуговуючої праці і навчальних майстерень мова навіть не йдеться. Тобто держава уроки трудового навчання продовжує не помічати. В цьому навчальному році нас також лишили можливості проведення предметної олімпіади з трудового навчання. Вважаю це принизливим ставленням до уроків трудового навчання, вчителів трудового навчання, науковців та до всіх небайдужих до трудового навчання.

Що стосується змісту освітньої галузі “Технологія”, то, на мій погляд, необхідно повернутися до практики, коли існувало два варіанти програм з трудового навчання для сільських і для міських шкіл.

В 5–9 класах учні повинні вивчати основи виробництва. Причому у міських школах акцент необхідно зробити на промисловому високотехнологічному виробництві, у сільських школах – на передових технологіях виробництва і переробки сільськогосподарських продуктів.

Учнів необхідно знайомити з різними технологіями обробки конструкційних матеріалів, переробки продукції. Думка про те, що ми повинні давати цілісні і повні знання з певних технологій, на мій погляд, підлягає сумніву. Ми навчаємо учнів в загальноосвітній школі, тому вони повинні отримати загальні знання з різних технологій, так би мовити для загального розвитку. Якщо учнів зацікавлять якісь певні технології, то вони можуть продовжити їх засвоювати в професійних навчальних закладах.

Яким же чином вивчати сучасну техніку, передові технології, знайомитися з новітніми матеріалами? Одним з варіантів є проведення екскурсій на сучасні підприємства і господарства, які оснащені сучасною технікою і використовують передові технології. Зрозуміло, що екскурсії на підприємства і господарства, це гарний спосіб знайомства з технікою, технологіями і новітніми матеріалами, але дуже клопіткий і не всім школам доступний, так як не всі вони розташовані у великих місцях і мають змогу відвідувати передові підприємства і господарства. Крім того, не всі керівники підприємств і господарств бажають приймати у себе школярів. В цьому питанні школам повинні допомогти місцеві органи влади, які повинні дбати про те, щоб молоде покоління не покидало власних осель, а продовжувало працювати в рідному місті.

Другим варіантом знайомства з сучасною технікою і передовими технологіями обробки матеріалів і переробки продуктів є інформаційні технології. Необхідно професійно і централізовано підготувати відеоматеріал про різні види виробництва, про новітні

технології обробки матеріалів, нові інструменти, верстати і матеріали, про представників різних професій. Причому акцент необхідно зробити на високотехнологічних і екологічних видах виробництва, на енергозберігаючих технологіях тощо. Цими відеоматеріалами зможуть користуватися усі вчителі трудового навчання в країні.

Інформація і відеоматеріал про різні професії повинні бути у наявності в центрах зайнятості і ця структура повинна активно працювати з учнями 9 і 11 класів, знайомити їх з різними професіями, особливо тими, представники яких потрібні певному регіону країни. Таким чином, учні отримають знання про різні види виробництв і різні професії, що дозволить їм свідомо вибрати майбутній профіль в старшій школі або професію.

На практичній частині уроків в 5–9 класах необхідно, на мій погляд, виховувати учнів, як гарних господарів. Ця частина програми з трудового навчання повинна бути варіативною. Необхідно передбачити такі види робіт: дизайн інтер'єру, декоративно-прикладне мистецтво, ремонт електромережі і побутових електроприборів, ремонт меблів, ремонт запірної водної арматури, ремонт одягу, догляд за тваринами і рослинами тощо. Ці навички знадобляться учням в їх подальшому житті.

Починаючи з 2017 року Україна можливо перейде на 12-ти річний термін навчання, а старша школа буде профільною. Тут також необхідно замислитися над розробкою переліку профілів, які дозволять у майбутньому виховати необхідних державі фахівців. В 10–12 класах учні на уроках технологій уже повинні засвоювати певні виробничі технології, працювати над створенням серйозних проектів за допомогою комп'ютерних програм. Це буде і практичним застосуванням знань, отриманих учнями в 5–9 класах на уроках трудового навчання і інформатики.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином сьогодні необхідно знайти такий підхід до визначення змісту трудового навчання учнів, який би відповідав потребам сучасного суспільства та ринку праці, сучасним досягненням техніки і технологій і в той же час створити умови для його реалізації.

Використана література:

1. Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
2. Сидоренко В. К. Вплив соціально-економічних процесів у суспільстві на визначення підходів до трудового навчання школярів / В. К. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – № 7-8. – 2010. – С. 3-7.

References:

1. Kontseptsii rozvytku osvity Ukrainy na period 2015-2025 rokiv. – <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
2. Sydorenko V. K. Vplyv sotsialno-ekonomichnykh protsesiv u suspilstvi na vyznachennia pidkhodiv do trudovoho navchannia shkoliariv / V. K. Sydorenko // Trudova pidhotovka v zakladakh osvity. – № 7-8. – 2010. – S. 3-7.

Бурдун В. В. Направления реформирования содержания трудового обучения в общеобразовательных школах Украины.

В статье рассматриваются пути реформирования содержания предмета “Трудовое обучение” в соответствии с современными требованиями общества, даются рекомендации относительно объектов труда, указывается на необходимость модернизации материальной базы кабинетов обслуживающего труда и учебных мастерских, рассматриваются варианты обновления содержания уроков трудового обучения. Сегодня необходимо найти такой подход к определению содержания трудового обучения учеников, которое бы отвечало потребностям современного общества и рынка труда, современным достижениям техники и технологий и в то же время создать условия для его реализации.

Ключевые слова: образование, реформирование, трудовое обучение, направления развития.

Burdun V. V. Directions of reformation of maintenance of labour studies at general schools of Ukraine.

This article discusses ways to reform the content of the subject "Labor Studies" in accordance with modern requirements of society, makes recommendations concerning the objects of labor, points to the need for modernization of the material base cabinets of service labor and educational workshops, and discusses options of updating the content of the lessons of labor studying. It is today necessary to find such going near determination of maintenance of labour studies of students, which would answer the necessities of modern society and labour-market, modern achievements of technique and technologies and at the same time to create terms for his realization.

Keywords: education, reformation, employment studying, development directions.

УДК: 37:640.43

Василенко О. В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

У статті розкриті актуальність дослідження проблем стратегічного управління інноваційною діяльністю закладами ресторанного господарства. Запропоновані шляхи їх вирішення на рівні підготовки магістрів у вищих навчальних закладах з використанням інноваційних технологій управління процесами закладів ресторанного господарства. Доведено, що при оцінці ефективності загальної стратегії необхідно враховувати рівень інноваційності підприємства, виходячи з відповідності його перспективного розвитку наявному інноваційному потенціалу та беручи до уваги критерії ефективності загальної стратегії підприємства.

Ключові слова: управління ресторанним бізнесом, інноваційне управління рестораном, стратегічне управління, стратегічне управління інноваційною діяльністю, підготовка фахівців ресторанної справи, інноваційні технології управління.

На межі ХХ-ХХІ століть людство вступило в інноваційну добу, яка характеризується швидким зростанням змін у всіх сферах суспільного буття. Це час наукомістких технологій, прогресу фундаментальних наук, масштабних науково-технологічних проєктів. За таких умов джерелом сучасного розвитку суспільства та діяльності людини стає інноваційна діяльність, а відповідно інноваційні технології стають важливим інструментом всіх радикальних змін у розвитку людини і економічної системи в цілому.

Ефективні технічні, організаційні та економічні нововведення неодмінно призводять до помітних позитивних змін у процесах закладів ресторанного господарства. Один із основних недоліків у розвитку інноваційної сфери полягає у відсутності ефективної методики управління зазначеними процесами, що відповідала б національним особливостям та забезпечувала ефективний розвиток інноваційного потенціалу ресторанних закладів. Ефективна дієва система управління інноваційною діяльністю необхідна не тільки для суб'єктів господарської діяльності, що тільки створюються, але, перш за все, для вже діючих.

У вітчизняній господарській практиці традиційно зі всіх нововведень, що реалізуються на підприємствах, та частина, яка відноситься до сфери менеджменту, сприймається незвичайно, залишаючись у тіні як для самих підприємств ресторанного господарства, так і при проведенні досліджень по проблемам інновацій. В бізнесовій сфері склався стереотип про вторинність управлінських інновацій по відношенню до технологічних. В той же час важливість якісного та ефективного управління, ступінь його впливу на результати діяльності будь-якої організації не підлягають сумніву. Але сам інноваційний процес в сфері управління (на відмінну від сфери основного виробництва) залишається неясним. Для опису його особливостей, спробуємо визначити місце